

Berhema Mela Mehmûdê Bazîdî

**XEBERDANA ZIMANÊ
KURMANCÎ YE**

(Nirxandin - Tîpguhêzî - Faksîmîle)

Mikail Bûlbûl - Mustafa Öztürk

**MÉZOPOTAMYA
VAKFI**

Weşanên Weqfa Mezopotamyayê 13, Ziman 8

Berhema Mela Mehmûdê Bazîdî, Xeberdana Zimanê Kurmancî ye
(Nîrxandin - Tîpguhêzî - Faksîmîle)

Çapa Yekem: Kanûna Pêşîn, 2022, Stenbol

ISBN: 978-605-73118-2-5

© Weqfa Mezopotamyayê

Mezopotamya Eđitim Bilim Sanat Sađlık ve Kùltür Vakfı İktisadi İřletmesi
Hemû mafên vê pirtûkê parastî ne bê destûr nayê kopîkirin.

Nivîskar: Mikail Bùlbùl, Mustafa Öztürk

Redaksîyon: Eřref Keydanî

Mîzanpaj û bergsazî: Ali Gümüřel

Çapxane: Aliođlu Matbaacılık Bas. Yay. ve Kađ. San. Tic. Ltd. řti. Orta

Mah. Fatin Rùřtù Sk No: 1-3/A Bayrampařa-İstanbul. Tel: 0212 612 95 59

Sertifika No: 45121

Weqfa Mezopotamyayê

Mezopotamya Eđitim Bilim Sanat Sađlık ve Kùltür Vakfı İktisadi İřletmesi
Urfa Yolu Üzeri, Çeysa Serhat Plaza A Blok Kat:11 No: 29 Kayapınar/Diyarbakır

Sertifika No: 42382

Tel: 0412 229 40 50 - 0549 440 22 20

www.wmezopotamyaye.org

Mikail Bûlbûl

• Di sala 1978an da li Qosara Mêrdînê çê bûye. Mastera wî li Zanîngeha Mardin Artukluyê, li ser edebîyata kurdî ye. Li ser sentaksa kurmancî doktora kirîye. Di salên 2012-2017an da li Zanîngeha Mardin Artukluyê wekî mamostayê beşa kurdî xebitî. Niha li Weqfa Mezopotamyayê wekî kordînator dixebite.

Mustafa Öztürk

• Di sala 1980yî da li Qosara Mêrdînê çê bûye. Perwerdehîya xwe ya bilind li ser edebîyata tirkî kirîye. Di navbera salên 2002 û 2015an da mamostatîya ziman û edebîyata tirkî kirîye. Ji 2015an vir ve li Zanîngeha Mardin Artukluyê mamostatîya ziman û edebîyata kurdî dike. Hîn jî di qadên edebîyata kurdî, tirkî û berawirdkirina van her du edebîyatan da, xebatên xwe yê akademîk didomîne.

NAVEROK

PÊŞGOTIN	VI
----------------	----

BEŞA YEKEM

NIRXANDINA BERHEMÊ

DESTPÊK	01
Nîşeyeka Giring ji bo Zelalkirina Mielîf û Mistensîxê Destnivîsa KURD 50yê.....	02
1. NIRXANDINA BERHEMA MELA MEHMÛDÊ BAZÎDÎ	04
1.1. Taybetmendîyên Zimanî	05
1.2. Bikaranîna Bêjepirsa “kî”yê	06
1.3. Bikaranîna Peyvên Lêkdayî.....	06
1.4. Guherîna Dengan û Varyantên Peyvan.....	08
1.5. Bikaranîna Îdyoman û Gotinên Qalibî	09
1.6. Bikaranîna Bêjeyên Tirkî.....	11
1.7. Bikaranîna Peyvên Kêmnas.....	12
1.8. Bikaranîna Karan (lêkeran)	17
1.9. Navê Nexweşîyan	18
1.10. Navên Eşîretan û Miletan	19
1.11. Navên Welat, Bajar û Bajarokan.....	20
1.12. Navên Kesan.....	20
1.13. Termên Eskerî.....	21
1.14. Navên Pîvanan.....	22
2. JÎYANA ROJANE Û CIVAKÎ	22
2.1. Rewşa Aborî	23
2.2. Meslek û Kar	24
2.3. Bawerîyên Nava Xelkî	25
ENCAM	26
ÇAVKANÎ.....	27

BEŞA DUYEM

METNA BERHEMÊ YA TÎPGUHESTÎ	29-62
-----------------------------------	-------

BEŞA SÊYEM

FAKSÎMÎLE	63-151
-----------------	--------

PÊŞGOTIN

“Xeberdana Zimanê Kurmancî ye” berhemeka pir giring û dîrokî ye ku Mela Mehmûdê Bazîdî di 1865ê da, ji bo hînkirina kurdîya kurmancî nivîsîye. Ev berhema Bazîdî ku di koleksiyona Aleksandre Jabayî da cih digire, bi temamî di forma dîyalogan da ye û ji pirs û bersivan pêk tê. Ev dîyalog herçend ji bo hînkirina zimanê ne lê ji bo roja me ya îro jî tijî agahiyên giring û balkêş in. Li ser folklorê kurdî, bûyerên sîyasî, jîyana rojane, taybetmendiyên zimanê û hwd gelek agahiyên heja tê da hene.

Ev destnivîs, di koleksiyona A. Jabayî da bi hejmara “KURD 50”yê cih digire. Di dosyaya “KURD 50”yê da ji bilî vê destnivîsê, wergêrana vê destnivîsê hem bi rûsî hem bi fransîzî jî hene ku ji aliyê A. Jabayî ve hatine kirin. Hem wergêrana bi rûsî hem jî bi fransîzî bi qasî nivê metna orijînal in. Lê di vê xebata xwe da em tenê li ser destnivîsa Bazîdî ya orijînal sekinîne. Me hem naveroka vê berhemê nixandîye hem jî tîpguhêzîya wê kirîye. Di dawîya xebata xwe da jî me kopîya orijînalê xebatê ya bi herfên erebî daye. Bi saya metna orijînal, berawirdkirina metna orijînal û ya tîpguhestî mimkun dibe ku şaşî û kêmasî jî dikarin bîn tesbîtkirin. Lewra xwendina destnivîsa metnê, hinekî zehmet bû û mimkun e ku me şaşî kiribin.

Em ji bo Mehmûd Lewendîyê heja gelekî spasdar in ku metna resen û ya tîpguhestî berhev kir û jî serî heta dawî kontroleka baş kir. Bi xêra têbînîyên wî me hin şaşîyên xwe dîtin û ew serrast kirin. Dîsa em spasdarê Zana Farqînîyê heja ne ku metna tîpguhestî xwend û têbînîyên xwe bi me ra par ve kirin. Herweha Şahab Valîyê heja jî fransîzîya hin hevokan ji bo me tercime kir û hin têbînîyên xwe bi me ra par ve kirin. Em spasîya wî jî dikin.

Em kêfxweş in ku berhemeka weha giring cara yekem pêşkêşî pirtûkxaneyê kurdî dikin û em hêvî dikin ku dê bigihîje ber destên gelek kesan û sûdê jê wergirin.

Mikail Bülbul - Mustafa Öztürk
Amed - Mêrdîn, kanûna pêşîn, 2022